

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

CÜMLE

Bir düşünceyi, bir duyguyu, bir durumu, bir olayı yargı bildirerek anlatan kelime veya kelime dizisine *cümle* denir.

Cümle, dilin en küçük anlatım birimidir. Duygular, düşünceler, olaylar ve durumlar, cümle veya cümlelerden meydana gelen dil birlikleri ile karşılanır.

Cümlede bir duyguyu, bir düşünceyi, bir hükmü tam olarak anlatabilmek için farklı görevler üstlenen unsurlara **cümlenin ögeleri** denir. Cümlenin kuruluşunda mutlaka bulunması gereken ögeler **temel (zorunlu) ögelerdir**. Bunlar özne ve yüklemdir. Cümlenin anlamını yer, zaman, tarz vb. bakımlardan tamamlayan ögelere ise **yardımcı ögeler** denir.

Ögelerin dizilişinde genel olarak şöyle bir eğilim görülür: Yüklem cümlenin sonunda yer alır. Nesne ve zarflar, yüklem yanarda yer alır. Vurgulanmak istenen öge, yüklem yanarda bulunur. Bu eğilime rağmen, değişkenlik cümlenin bütün ögelerini kapsar. Aşağıdaki örnek cümlede ögelerin yerleri değişmesine rağmen cümlenin anlamı bozulmamıştır. Yükleme yakın olan öge vurgulanmıştır.

- ❖ Ahmet, bu romanı **geçen hafta** okumuştur. (Zarf tümleci vurgulanmıştır.)
- ❖ Bu romanı geçen hafta **Ahmet** okumuştur. (Özne vurgulanmıştır.)
- ❖ Geçen hafta Ahmet, **bu romanı** okumuştur. (Nesne vurgulanmıştır.)

UYARI: Cümleyi ögelerine ayırırken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır:

- Önce yüklem sonra özne ve daha sonra diğer ögeler bulunur.
- Tamlamalar, deyimler ve söz öbekleri bölünmez.
- Fiilimsilerin oluşturduğu yan cümleler bölünemez.

CÜMLENİN ÖGELERİ

YÜKLEM

Yüklem, cümlede yargıyı üzerinde taşıyan ögedir. Cümlenin ana ögesidir. Tek başına cümle özelliği gösterir. Diğer ögeler, yüklem anlamını çeşitli bakımlardan tamamlamak üzere cümlede yer alır.

Cümlede yüklemi bulmak için herhangi bir ögeye soru soramayız. Onu çekimli durumda bulunan sözcüklerden anlarız.

Yüklem Özellikleri

- Yüklem, genellikle cümlenin sonunda bulunur. Ancak bir anlamı öne çıkarma, vurgulama ihtiyacı, özellikle şiirde ahenk endişesi vb. sebepler yüklem yerini değiştirebilmektedir.

- ❖ Sıkıntıların dışı vurumudur türküler.

Talip Apaydın

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

- ❖ Seninle bir yağmur başlıyor iplik iplik
Bir güzellik doluyor yüreğime şiirden.
Martılar konuyor omuzlarıma
Gözlerin İstanbul oluyor birden.
(Yavuz Bülent Bakiler)
- ❖ Dağların yıkılışını gördüm bir Venüs bardağında
Köle gibi satıldım pazarlar pazarında
Güneşin sarardığını gördüm Konstantin duvarında
(Sezai Karakoç)
- Bir cümlede birden fazla özne, zarf tümleci, dolaylı tümleş, nesne bulunabilir, ama yüklem tektir. Bir söz dizisi içindeki yüklem sayısı cümle sayısını gösterir.
 - ❖ Yalnız başıma bir köşeye ilişirdim, kımıldamazdım, susardım, beklerdim, korkudan büzülürdüm, rengimin uçtuğunu hissederdim.
Peyami Safa
(Yukarıdaki cümlede 6 yüklem vardır. Yüklem sayısı cümle sayısını gösterdiği için 6 da cümle vardır.)
 - ❖ El, elin eşeğini türkü çağırarak arar. (Bu cümlede ise 1 yüklem vardır.)
 - ❖ Arkadaşları, bir sininin etrafına çökmüşler, kara ekmeği parçalamışlar, ortadaki etli kuru fasulye karavanasına kaşık sallıyorlardı.
Samim Kocagöz
- Bir cümlenin yüklemi fiil olabildiği gibi, isim de olabilir. Yani yüklem her zaman fiil olmak zorunda değildir. İsimler **ek fiil** olarak yüklem olarak kullanılabilir. Yüklemi isim olan cümlelere **isim cümlesi**, yüklemi fiil olan cümlelere ise **fiil cümlesi**” denilmektedir.
 - ❖ Beni dinlendiren tek şey kitaptır. (İsim cümlesi)
 - ❖ Gökyüzünün başka rengi de varmış. (İsim cümlesi)
 - ❖ Ben o rüzgârlarla şimdi baş başayım. (İsim cümlesi)
 - ❖ Pazar sabahı hava pırıl pırıldı. (İsim cümlesi)
 - ❖ Kayıktaki insan evrenin sonsuzluğu karşısında bir hiç olduğunu çok iyi anlıyordu. (Fiil cümlesi)
 - ❖ Değişik kaynaklardan yararlandık. (Fiil cümlesi)
- Bazı cümlelerde yükleme yer verilmez. Böyle cümlelerin anlamını okuyucu, dinleyici kendi tamamlar. Bu tür cümlelere, kesik (eksilteli) cümle denir.
 - ❖ Evden işe işten eve...
 - ❖ Düğün el ile harman yel ile...

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

- ❖ Evin kapısını her akşamki gibi anahtarla açmak, sonra kapamak, karanlık koridorda yavaşça ilerlemek, merdiven basamaklarını ayaklarımın ucuyla aramak -ki onları saymış ve ezberlemiştim ve dönemeç yerlerinin kaçınıcı ayaktan sonra geldiğini gayet iyi bilirdim- nihayet odama girmek...

Sabahattin Ali

- Bazı kesik cümleler önceki cümlenin yardımıyla tamamlanır.

- ❖ -Nerede oturuyorsun?
-Şehzadebaşı'nda. (oturuyorum)
- ❖ -Sana bunu kim söyledi.
- Arkadaşım. (söyledi)

ÖZNE

Cümlede yüklem bildirdiği işi, oluşu, hareketi yapan ya da durumu gösteren unsura özne denir. Yükleme sorulacak olan “Kim? , Ne?” sorularının yanıtı özneyi verir. Edilgen çatılı yüklemelerin bulunduğu cümlelerde yükleme ”Olan ne?, Yapılan ne?” soruları sorulur.

- ❖ Elimdeki defter yere düştü. (Düşen ne? Ne düştü?)
- ❖ Deniz, gemilere sürprizler hazırlıyordu.
- ❖ Mona Roza, seni görmemeliyim.

Sezai Karakoç

- ❖ Yıllarca etrafına mutluluk taşıyan adam, artık kimselerle konuşmuyordu.

- Bir cümlede birden fazla özne bulunabilir.

- ❖ Tenha korular, sevinçli mazilere benzeyen gölgeli yollar, dallarda geçmiş bir saadetin canlı hatıraları gibi uçan kuşlar, bana ilâhî bir teselli füsunu ile tesir eder.

Ömer Seyfettin)

- ❖ Kapakları kelebek kanadı gibi çırpınan bu gözler, bu biraz aşağı sarkarak titreyen dudak ve bu bir çiçek kadar taze yüz ona müthiş bir hüznü verdi.

Sabahattin Ali

- ❖ Kuşlar, ağaçlar, böcekler baharda mutluluktan uçarlar.
- ❖ Yaşlı başlı kadınlar, aksakallı ihtiyarlar dilekçe verdiler.

- Özne, açıklayıcısıyla verilebilir.

- ❖ Ankara, hayallerimin şehri, koynunda bana da yer aç.
- ❖ Namık Kemal, Tanzimat şiirinin gür sesi, roman da yazmıştır.
- ❖ İstanbul Radyosu, bir zamanların en gözde yayın organı, şimdi küçük bir kitleye sesleniyor.

- İsim cinsinden kelime grupları özne olabilir.

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

- ❖ İlkbaharın tatlı rüzgârlarıyla sarhoş olan kuşlar, çılgın naralarla havayı çınlatıyorlardı. (özne sıfat tamlamasıdır.)
- ❖ Konu komşu bu duruma ne diyecek. (İkileme özne görevindedir.)
- ❖ Köpekleri hiç sevmediğimi bilen dostlarımdan bir avcı, geçen gün bana yolda rast geldi. (Ahmet Haşim, Sıfat tamlaması görevindedir.)
- ❖ Kapıcının kızı, eve giren hırsızın görmüş. (İsim tamlaması görevindedir.)
- ❖ Hasta, saatler sonra gözlerini araladı, gülümsedi. (Adlaşmış sıfat görevindedir.)

Özne Çeşitleri

1. Gerçek Özne

Bir cümlede özne görevini üstlenen varlık yüklem bildirdiği işi gerçekten yapıyorsa buna **gerçek özne** denir. Gerçek özne açıkça yazılacağı gibi yüklem içinde de yer alabilir. Açıkça belirtilen özneye **açık özne**, yüklem içinde verilene ise **gizli özne** denir. Gizli özne, yüklem taşıdığı şahıs ekinden anlaşılır.

- ❖ Ahmet, yine yanındaki çocuklara nasihat ediyordu.
- ❖ Bu şehirde geçirdiğimiz günleri çok anacaksınız. (Kim anacak? **Siz** gizli öznedir.)
- ❖ Bahar, şu karşıdaki bahar bizi sevinçten deli ederdi.
Ömer Seyfettin
- ❖ Küçük çocuk, karşı kaldırıma geçemediği için ağlıyordu.
- ❖ Şu ışıklar içinde görünüp kaybolan kadınlara bak.
Ahmet Haşim

2. Sözde Özne

Bir cümlede özne görevini üstlenen varlık yüklem bildirdiği işi bizzat yapmıyor ve başkasının yaptığı işten etkileniyorsa buna **sözde özne** denir.

- ❖ Köyün girişindeki tarlaya, dün buğday ekilmiş. (Ekme işini kim yapmış bilinmiyor.)
- ❖ Ali dün orada görülmüş.
- ❖ Ormandaki bütün ağaçlar kesilmiş.
- ❖ Yarına kadar ödevler yapılsın, sorular çözülsün.
- ❖ Yerler, çok iyi temizlenmiş.

Kişice Uyum

Özne ile yüklem arasında kişi bakımından bir uygunluk bulunması gerekir. Bu uygunluk şöyle şekillenir:

- Öznesi tekil veya çoğul birinci ve üçüncü şahıs olan cümlenin yüklemi, çoğul birinci şahıstır.
 - ❖ Ben ve Ali birlikte çalışacağız.
 - ❖ Aslı'yla ben seni burada bekleyeceğiz.

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

- Öznesi tekil veya çoğul birinci veya ikinci şahıs olan cümlenin yüklemi, çoğul birinci şahıstır.
 - ❖ Oradaki işleri sen ve ben birlikte halledelim.
 - ❖ Sen ve ben, gözyaşıyla ıslanmış hamurdanız Rengimize baksınlar kandan ve çamurdanız.
Necip Fazıl Kısakürek
- Öznesi tekil veya çoğul ikinci veya üçüncü şahıs olan cümlenin yüklemi, çoğul ikinci şahıstır.
 - ❖ Sen ve o, bu işi yapmalısınız.
 - ❖ Sen ve Ayşe, aşağı inmelsiniz.
- Öznesi tekil veya çoğul birinci, ikinci ve üçüncü şahıs olan cümlenin yüklemi, çoğul birinci şahıstır.
 - ❖ Ben, sen ve o, bu işi halletmeye çalışacağız.
 - ❖ Biz, siz ve onlar, olanlardan haberdarız.

Sayıcı Uyum

- Özne olan çoğul insan isimleri, tekil ve çoğul yükleme bağlanır.
 - ❖ Sapanca'da kadınlar ve çocuklar elma satıyor.
Halide Edip Adıvar
 - ❖ Son sınıf öğrencileri, bu hafta gezmeye gidiyorlar.
- Öznesi çoğul ekli bitki veya hayvan ismi olan bir cümlede, yüklem genellikle tekil, bazen de çoğuldur.
 - ❖ Berrak suyun içinde kırmızı balıklar uçuyorlardı.
Ömer Seyfettin
 - ❖ Ağaçlar çiçek açıyor.
 - ❖ Erik ağaçları baharın geldiğini müjdeliyorlar.
- Özne olan çoğul organ isimleri, tekil yükleme bağlanır.
 - ❖ Kulaklarınız işine gelmeyenleri duymuyor.
 - ❖ İki gündür dizlerim ağrıyor.
- Özne olan tekil veya çoğul topluluk isimleri, tekil yükleme bağlanır.

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

- ❖ Meclis, yoğun çalışmalarından sonra tatile girdi.
 - ❖ Ordular, savaşa hazır bekliyordu.
 - ❖ Çobanın bir anlık gafletinden yararlanan sürü dağılmıştı.
- “birçok, birkaç” gibi belirsizlik sıfatıyla veya sayı sıfatlarıyla kurulmuş olan sıfat tamlamalarının özne olduğu cümlelerde yüklem tekil olur.
- ❖ Dört kişi hızla bize doğru geliyordu.
 - ❖ Böyle durumda birçok insan aynı tepkiyi gösterirdi.
 - ❖ Kar yüzünden uzakta oturan bazı öğrenciler o gün okula gelememişti.
 - ❖ İki adam seni arıyor.
- Özne "herkes, hepsi, hiçbiri, bazısı, bazıları, hiçbiri, kimse, pek çoğu, birazı..." gibi belgisiz zamirlerden oluşuyorsa yüklem tekil olur:
- ❖ Yarın herkes erken gelsin.
 - ❖ Bazıları ayakta bekliyordu.
 - ❖ Çoğu, bugün hasta olduğu için gelmemiş.

UYARI: Öznenin III. tekil kişi olduğu cümlelerde, anlatıma saygı katmak amacıyla yüklem çoğul (III. çoğul kişi) olabilir:

- ❖ Biraz sonra bakan bey buraya gelecekler.
(tekil) (çoğul)

NESNE

Cümlede yüklem bildirdiği, öznenin yaptığı işten etkilenen öge, nesnedir. Yüklemi geçişli fiil olan cümlelerde nesne bulunur. Nesne, yükleme belirtme hâli ekiyle (-ı/-i/-u/-ü) veya eksiz olarak bağlanır. Belirtme hâli ekini alan nesnelere **belirtili nesne** denir. Cümlede belirtili nesneyi bulabilmek için özneyle birlikte yükleme “Neyi?, Kimi?” soruları sorulur.

- ❖ Bu yazarın yapıtları, yaşadığı çevrenin etkilerini taşır. (Bu yazarın yapıtları neyi taşır?)
 - ❖ İnsanlar yaşlanınca eski hatıraları bir bir hatırlarlar.
 - ❖ Bana yeşil yeşil bakan gözlerini hiç unutamam.
 - ❖ Bu adam, sorduğum tüm soruları yanıtsız bıraktı
- Belirtili nesnenin cümle içindeki yeri değişkendir. Yükleme hâli eki, nesneye sadece belirlilik değil aynı zamanda söz dizimi içindeki yeri bakımından bağımsızlık kazandırır.
- ❖ Cesur Aslan Bey, kır atını ileriye sürdü.
Ömer Seyfettin

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

- ❖ Bunu bana bir çocuk anlattı.
Halide Edip Adıvar
 - ❖ Onun neşesi daima bu evi sessizliğin fırtınalarından kurtarmıştır.
Peyami Safa
 - ❖ Bu işin peşinde olduğunu biliyorum.
- Yükleme hâli eki taşımayan nesnelere **belirtisiz nesnedir**; genel bir varlığı, bir türü karşılar. Özneyle birlikte yükleme sorulan “Ne?” sorusunun yanıtı belirtisiz nesneyi verir.
- ❖ Her sabah simitçiden bir simit alırım. (Ben ne alırım?)
 - ❖ Her gece, Kırmızı Başlıklı Kız adında bir masal anlatırdı.(Ne anlatırdı?)
 - ❖ Babam, doktorun tavsiyesinden sonra sigara içmiyordu.
 - ❖ Şair: “Şiir, akla değil; gönle aittir.” der.
- Belirtisiz nesne yüklemlemin yanında yer alır. Belirtisiz nesne ile yüklem arasında bir ilişki vardır. Belirtisiz nesne ile yüklemlemin arasına kuvvetlendirme görevindeki “da, de, dahi, bile” gibi edatların dışında başka bir unsur girmez.
- ❖ Bu aralar herkes böyle şeyler anlatıyor.
 - ❖ Öfke, felaket getirir.
 - ❖ Yazın gül reçelleri kaynatırdık.
Füruzan
- UYARI:** Bir cümlede birden fazla nesne bulunabilir. Bu nesnelere belirtili ya da belirtisiz aynı cinsten olmalıdır. Aynı cümlede hem belirtili hem de belirtisiz nesne bulunamaz.
- ❖ Öteye beriye atılmış eşyaları, yatağın üstündeki giyecekleri, masadaki bardakları toplamıştım. (Belirtili nesnelere art arda sıralanmış.)
 - ❖ Kitapçıdan bir kitap, iki defter alacaktık. (Belirtisiz nesnelere sıralanmış.)
- Bazı cümlelerde nesne kendisiyle ilgili açıklama gerektiren bir arasözle kullanılabilir. Nesne açıklayıcıları nesneyle birlikte düşünülür.
- ❖ Kasabanın, evi basıla taşlana dillenmiş en namlı kahpesini, Çekik Emine’yi bir gece atına almış, köye getirmişti.
Refik Halit Karay
 - ❖ Surların önünde, kemerlerinde hâlâ o ilk girişten bir akis saklayan kapılara bakarak Türk tarihinin en güzel ve en büyük iklimlerinden biri olan o “Mayıs günü”nü, ize bu şehri ve onun emsalsiz güzelliklerini hediye eden günü beraberce yaşadık.
Ahmet Hamdi Tanpınar
 - ❖ Yaşlı kadın, çocuğu – o kuru, sıksa vücudu – son bir kez kucakladı.

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

- Art arda sıralanan bazı cümlelerde nesne ortak olabilir.
 - ❖ Metin'i gördüm, karakola götürüyorlardı.
 - ❖ Kitabı eline aldı, bir süre okudu, sonra yerine koydu.

DOLAYLI TÜMLEÇ (YER TAMLAYICISI)

Yüklemi yönelme, bulunma (kalma), çıkma anlamlarıyla tamamlayan ögedir. Yüklemine nereye, kime yönelik olarak, nerede, kimde bulunarak veya kalarak, nerede, kimden ayrılarak yapılacağını veya olacağını gösteren cümle ögesidir. Yaklaşma hâl ekini taşıdığına, hareketin kendisine yöneldiğini; bulunma hâl ekini taşıdığına hareketin kendi içinde gerçekleştiğini; uzaklaşma eki taşıdığına ise cümledeki anlamın ayrılma yoluyla gerçekleştiğini gösterir. Yükleme sorulan kime, kimde, kimden, neye, nede, neden, nereye, nerede, nereden soruları bu ögeyi bulmayı kolaylaştırır.

- ❖ Ziya Paşa, terakib-i bendi Bağdatlı Ruhi'den öğrenmiş.
 - ❖ Şiir kitapları dağıldı masama.
Oktay Akbal
 - ❖ Dolambaçlı yollar Toroslardan aşıyor.
 - ❖ Uzun zamandır aradığım kitabı, yolun karşısındaki kitapçıda buldum ve çok sevindim.
- Bir cümlede, aynı veya ayrı türden birden fazla dolaylı tümleç bulunabilir.

- ❖ Ünlü romanlar, İstanbul'a Paris'ten gelirdi.
(Nereye?) (Nereden?)
- ❖ Ben, bizim dut ağacının dibinde, mahalle çocuklarına o günkü oynadığımız
(Nerede?) (Kime?) (Neyden?)
oyundan, sudan ve su kenarından bahsetmekteyim.
Sait Faik Abasıyanık

ZARF TÜMLECİ

Yüklemine anlamını zaman, durum, yer-yön, sebep, miktar, vasıta ve şart bakımından belirten ögedir. Yükleme sorulan nasıl, ne zaman, ne ile kiminle, hangi şartlarda, kim tarafından, niçin, ne kadar, neden gibi sorularla bulunur.

- ❖ Uzun zamandır sizi görmek için burada bekliyorum. (Ne kadar zamandır burada bekliyorum? **Uzun zamandır**; Neden burada bekliyorum? **Sizi görmek için**.)
- ❖ Buralarda dolaşmayı çok seviyorum.
- ❖ Bacıbey ayaklarını sürüyerek yaklaştı, örtüyü hızla çekti.
Kemal Tahir
- ❖ Soruları cevaplayınca dışarıya çıktı.

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

- Bir cümlede aynı veya ayrı türden birden fazla zarf bulunabilir.
 - ❖ Dirseklerine dayanarak sürünürken, yüzüne gözüne yapışan karları düşürmek için
(Ne zaman) (Niçin?)
başını sallıyordu.
Cengiz Aytmatov
 - ❖ Soğuk bir kış günü karanfil almak için çiçekçi dükkânına girdim. (Ahmet Haşim)
(Ne zaman?) (Niçin?)
- Zarf tümleçleri kimi zaman açıklayıcısıyla birlikte kullanılabilir. Bu durumda, açıklayıcı söz, zarf tümleci ile birlikte düşünülür.
 - ❖ Savaş patladığı zaman- 1914 Ağustos başlarında- Saint-Tropez’de bir İspanyol prensi ahababının yatındaydılar.
Kemal Tahir
 - ❖ Balkan harbinin sonunda, iki felaketli muharebe arasındaki o kısa, azaplı soluk alma yılının başında, babamın memur bulunduğu bir şark sancağından dönüyorduk.
Ahmet Hamdi Tanpınar)
- Art arda sıralanan bazı cümlelerde zarf ortak olabilir.
 - ❖ Oyunda canım yanarsa ağlamayacak, onu kimseye şikâyet etmeyecektim.
Reşat Nuri Güntekin
 - ❖ Niçin onu gidip göremiyor, ona her şeyi anlatamıyordum.
Sabahattin Ali

UYARI: Zarf tümleçleri de yönelme, bulunma ve ayrılma durumu eklerini alabilirler. Bu bakımdan zarf tümleci ve dolaylı tümleci tespit ederken dikkatli olmak gerekir. Yönelme, bulunma ve ayrılma durumu eklerini aldıkları halde yer- yön belirtmeyen; tarz. Zaman ve miktar anlamı taşıyan kelimeler yer tamlayıcısı (dolaylı tümleç) değil zarf tümleci görevindedir.

- ❖ Akşama görüşürüz. (Akşam sözcüğü -a ekini aldığı halde yön bildirmeyip zaman bildirmektedir.)
(Ne zaman?)
- ❖ Evde tek başına oturuyordu.
(Nasıl?)
- ❖ Sekizde evde ol. (Her iki sözcük de bulunma hal eki aldığı halde biri ZT, diğeri ise DT’dir.)
Ne zaman?) (Nerede?)

UYARI: Cümlede, edat grupları zarf göreviyle kullanıldığı için edat tümleci olarak değil zarf tümleci olarak gösterilmelidir.

CÜMLE DIŞI UNSUR

Cümlenin kuruluşuna doğrudan katılmayan unsurlardır. Cümlenin anlamını dolaylı olarak tamamlayan yapılarıdır. Ünlemler, ünlem grupları, hitaplar, bağlama edatları cümle dışı ögelerdir.

- ❖ Hey arkadaşlar, buraya geliniz.
(CDU)
- ❖ Düşünde herkes vardı; fakat Ahmet yoktu.
(CDU)
- ❖ “Ahmet, sana defalarca geç kalmamanı söylemedim mi?”
(CDU)

➤ Açıklama cümleleri ve ara sözler de (eğer cümlenin her hangi bir ögesinin açıklayıcısı değilse) cümle dışı ögedir.

UYARI: Cümlede mi soru edatı hangi ögeden sonra gelmişse soru anlamı o ögeyi buldurmaya yöneliktir. Soru sözcükleriyle kurulan ögeler ise karşılıdığı yanıtta hangi ögeyi gösteriyorsa, o öge içinde düşünülür.

- ❖ Sen buraya mı gelmek istiyorsun? (Bu cümlede soru dolaylı tümleci buldurmaya yöneliktir.)
- ❖ Öğretmen seni mi yanına çağırdı? (Soru nesneye yöneliktir.)
- ❖ Ne zaman gelir? (Yarın) gelir. (Soru zarf tümlecine yöneliktir.)
- ❖ Okula kim geldi? Okula (Ayşe) geldi. (Soru özneyi buldurmaya yöneliktir.)

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

CÜMLENİN ÖGELERİNİ BULMAYA YÖNELİK ÇÖZÜMLÜ CÜMLELER

- Ege kıyılarında yaşayan Balıkçı Salih ile Yunanlı balıkçı Yangos arasındaki sevgiye dayalı dostluk var bu öyküde.
var: **yüklem** (var olan ne?)
Ege kıyılarında yaşayan Balıkçı Salih ile Yunanlı balıkçı Yangos arasındaki sevgiye dayalı dostluk: **özne**
bu öyküde: **dolaylı tümleç** (Ege kıyılarında yaşayan Balıkçı Salih ile Yunanlı balıkçı Yangos arasındaki sevgiye dayalı dostluk nerede var?)
- La Fontaine'in en önemli özelliği, masallarının her ulusa seslenebilmesidir.
masallarının her ulusa seslenebilmesidir: **yüklem**
La Fontaine'in en önemli özelliği: **özne**
- Düşünce, kartopu gibi büyür.
büyür: yüklem
Düşünce: özne
kartopu gibi: zarf tümleci
- Geçenlerde, تنها bir gece gezintisinde, unutulmuş zannettiğim bazı mısralarının, mehtaptan cesaret alan titrek kış kuşları gibi, birden hafızamın uzak dalları üzerinden ötüştüklerini duydum.
duydum: **yüklem**
(ben): **özne** (gizli özne)
unutulmuş zannettiğim bazı mısralarının, mehtaptan cesaret alan titrek kış kuşları gibi, birden hafızamın uzak dalları üzerinden ötüştüklerini: **belirtili nesne**
Geçenlerde/ تنها bir gece gezintisinde: **zarf tümleci**
- Ahmet Mithat Efendi'nin gençlik yıllarında kaleme aldığı "Felatun Bey ile Rakım Efendi" adlı roman, 1876 yılında Kırkambar Matbaası'nda basılmıştır.
basılmıştır: **yüklem**
Ahmet Mithat Efendi'nin gençlik yıllarında kaleme aldığı "Felatun Bey ile Rakım Efendi" adlı roman: **özne**
1876 yılında: **zarf tümleci**
Kırkambar Matbaası'nda: **dolaylı tümleç**
- Geçmiş Hititlere uzanan Ürgüp'ün taştan yapılmış boz evleri, insanı masallar dünyasının değişik evrenlerine götürür.
götürür: yüklem
Geçmiş Hititlere uzanan Ürgüp'ün taştan yapılmış boz evleri: **özne**

BÖLÜM 7 – CÜMLENİN ÖGELERİ

insanı: **belirtili nesne**

masallar dünyasının değişik evrenlerine: **dolaylı tümleş**

- ➔ Kamil'i beş yıl önce bir akşam vakti Yeşilköy Havaalanı'ndan büyük bir üzüntüyle dedesi uğurlamıştı.

uğurlamıştı: **yüklem**

dedesi: **özne**

Kamil'i: **belirtili nesne**

beş yıl önce bir akşam vakti: **zarf tümleşci**

Yeşilköy Havaalanı'ndan: **dolaylı tümleş**

büyük bir üzüntüyle: **zarf tümleşci**

- ➔ Yaz ayları, pek çoğumuzun geçen yılla ilgili değerlendirmelere yöneldiği, dinlenmeye çekildiği bir dönemdir.

pek çoğumuzun geçen yılla ilgili değerlendirmelere yöneldiği, dinlenmeye çekildiği bir dönemdir: **yüklem**

yaz ayları: **özne**

- ➔ İstanbul'da çok zaman yaşamış, yaşadıkça birçok semtleri sevmiş, sevdikçe onları zamanın derinliğine doğru enine boyuna öğrenmiş bir insan, yaşı ilerledikçe, öğrendikleriyle o kadar dolar...

Yahya Kemal Beyatlı)

dolar: **yüklem**

İstanbul'da çok zaman yaşamış, yaşadıkça birçok semtleri sevmiş, sevdikçe onları zamanın derinliğine doğru enine boyuna öğrenmiş bir insan: **özne**

yaşı ilerledikçe: **zarf tümleşci**

öğrendikleriyle: **zarf tümleşci**

o kadar: **zarf tümleşci**

- ➔ Papatyalarla kaplı çimenler üzerinde, yolu çiçeklerden ayıran taşlarda öğrenciler oturuyorlar.

oturuyorlar: **yüklem**

öğrenciler: **özne**

Papatyalarla kaplı çimenler üzerinde, yolu çiçeklerden ayıran taşlarda: **dolaylı tümleş**

- ➔ Hey arkadaşlar, buraya geliniz!

geliniz: **yüklem**

(siz): **gizli özne**

buraya: **dolaylı tümleş**

Hey arkadaşlar: **cümle dışı unsur**